

podio; fer *cofis* i *mojis*, fer compare i comares»] amb ex. d'Em. Vilanova en *AlcM*, que definint «fer el que es vol d'una cosa, tractar-la sense mirament, sense subjectar-se a llei» i assenyalant l'analogia amb el cast. *hacer mangas y capirotas*, també referent a peces de vestir, suggereix identificar aquest *cofis* amb *còfies*; llavors *mojis* podria ser una variació de *mojes*, canviat per una adaptació ecoica a *cofis*, a la manera de *poti-poti*, *baliga-balaga*; sense apartar-se d'aquest ordre d'idees potser fóra preferible suposar que es tracta d'una combinació dels verbs corresponents *cofi's* i *moji's* 'cobreixi's' (doncs, 'vagi-se'n') i 'riguise'n', d'on *fer cofi's-i-moji's* com a recomanació que el despreocupat es diria a si mateix. El mot ja apareix usat en rossellonès el 1606: «el batlle de Tuïr és un gran barbullaire que li han donat el nom de *Cofismoffis*» (Desplanque, *Archives de Thuir*, p. 89).

¹ També «gambuix» a Cardós i Vall Ferrera (Tor, Areu, Estaon, 1932-4), però allà en la forma *kofa*.

² Veg. també Nykl, *ModPhChic*. xxxviii, 482, en pro de l'origen oriental. — ³ Cf. en l'erudit llibre de Flaubert, p. ex.: «les prêtres d'Eschmoûn, en manteaux de lin, avec des colliers à tête de *coucoupha* et des tiares pointues», *Salammbô*, cap. 13, p. 292. — ⁴ *DAG*: «gorra per a les criatures» (alt i baix emp.): es tracta doncs d'una seqüela de la còfia o gambuix dels nens.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *cofió*, *cofionet*, *escofió*, *escòfia*, *cofa*, *cofar*, *cofar-se*, *descofat*, *cofat*, *mal cofat*, *ben cofat*, *cofoi*, *cofet*, *coforra*, *coforrar-se*, *encoforrar*, *cofis* i *mojis*.

Cofinada, *cofinat*, *cofiner*, -era, V. *cofi* *Cofis-i-mojis*, V. *còfia* *Cofoi*, V. *cofat* (CÒFIA) *Cofoll*, eiv., dissimilació de *clofoll* (CLOVA); i veg. *alcofoll* (ALCOHOL) *Coforra*, *coforrar*, V. *còfia*

COFRE, del fr. *coffre* id., i aquest del ll. *cōphīnus* 'cistella, panera, cove', que s'havia pres del gr. *κόφινος* id. □ 1.ª doc.: fi S. XIII, *cōffrens* pl., Desclot.

També es llegeix en Muntaner; en un doc. rossellonès de 1363 (veg. *somada*), etc.; «les monges / --- / si no 's pagada / bé, la mcsada, / dels escabells / e *cōffrens* vells / muden senyal; / lo diornal / e breviari / stant-se en l'armari / perquè no -s fumen», JRoig (*Spill*, 5436), que es refereix sens dubte als setis de l'església del monestir. En la forma de plural *cōffrens*, que predomina molt en els nostres textos medievals i que és estranya a la font francesa del mot, influï sobretot *còvens* plural de *cove*, que al capdavant era duplicat etimològic d'aquest vell gallicisme i no n'era gaire allunyat pel sentit: sobretot en *covenet* i *cofrenet*. En francès el mot és més antic, car ja es troba en el S. XII, en Chrétien de Troyes i abans. Segons *AlcM* es pronunciarà pertot amb *ô* tancada, però en realitat en el Continent es diu molt amb *o* oberta, i si bé s'hi senten totes dues pronúncies, jo diria que en català central hi predomina la que m'és familiar, amb *ò*, que se sent així mateix en les comarques valen-

cianes (*la Pega 'l kôfre* a la Serra de Mariola, Centaina, 1962).

Com es veu, encara que intrús gallicista en els seus orígens, *cofre* és mot molt antic en la llengua i generalitzat a tota mena d'usos, sense excloure'n els més rústics. A Mallorca el mot ha passat a la terminologia de l'explotació agrícola del tipus més arcaïtzant. En les parts més conservadores de l'illa es conserva encara com a masculí: a Alaró, a Porreres (com fa constatar *AlcM*, vol. III p. 255b, 255a) i segurament d'altres. En aquests llocs es manté la forma originària amb *c*-inicial, mentre que en els altres s'hi ha produït la pròtesi tan corrent de *es*- (com *esmolles*, *escorbeis*, *escremallas*, *estovalles*, *estisores*, *escobertes*, *escarxofes*, *espelleriques*, etc.): *es cofres* amb article va donar *ets escofres*, i la circumstància que un gran nombre d'estrís sinònims o para-sinònims (*jàssera*, *post*, *premsa*, *bancassa*, *campana*...) són femenins, i que la terminació -*ə* és ambivalent en gènere, féu que en l'ús més estès per l'illa *s'escofre* s'hagi tornat un femení, que hom sol escriure *s'escofra*.

És clar, però, que és el mateix mot. S'aplica, sobretot, a una part de la premsa d'oli, de vi, de fideus i en particular (sens dubte la cosa més antiga) de premsa de roba, i consisteix, com mostren els detalls que en dona el mateix *AlcM*, en forma recurrent, en quelcom que forma concavitat com un cofre: «jàssera --- dins la qual passen ---», «campana --- dins la qual posen la pasta», «clot on posen els esportins» (possiblement es passa a la idea de 'post' per l'intermedi de planxa que *reforça*: «post de fusta reforçada»).

A Porreres i a Alaró el mot conserva la forma originària *kôfra*, que resta, com hem vist, masculina, forma única a Alaró, mentre que a Porreres coexisteix amb l'altre masculí *còfol*,¹ reservat per al de la premsa de vi i *cofre* per al de la de fideus. L'etimologia que en proposa *AlcM* és el súmmum de l'arbitrarietat: ll. *SCROFA* 'truja'. No ens cansem observant que -f- hauria donat -v- (*cove* *COPHINUS*, etc.) ni que la metàtesi de -r- fóra en direcció oposada a la normal, perquè és ja el significat el que ens ho treu del cap: què podria tenir-hi a veure pel sentit una truja es guarden molt bé d'explicar-nos-ho.

Altrament notem també que aqueix mot llatí (més pròpiament osc) no ha deixat cap descendent romànic i que el seu derivat *scrofulae* o *scrofellae* només s'ha continuat (i generalment amb caràcter d'extrem cultisme) en l'aplicació medical o patològica. Idea insostenible. Altrament aquesta fantàstica etimologia sembla no haver trobat crèdit entre els mallorquins literats, car Joan Rosselló de Son Forteza identifica el nom d'aquesta part de la premsa amb el seu equivalent real *cofre* «la forta premsa, conjunt armònic de grosses rodes dentades, espigó, pinyons, *cofre*, pernys y cadells», *Manyoc de Fruyta Mallorquina*, p. 25.

DERIV.: *Cofret* [1377] o *cofrenet* [1430]. *Cofrer* i *cofrener*. *Cofrot*.

¹ Potser *cofre* > *cofro* > *còfrol*. De tota manera deu entrar en joc en aquesta variant la influència de la família de *cofi*, *cofa*, i potser de *cove* > *covo*.